

Prečo sa zamilovaní dívajú na Mesiac

Emil Páleš

Ak máme odhaliť tie najväčšie tajomstvá, musíme sa dívať na tie najjednoduchšie a najsamozrejmšie veci okolo nás.

Položme si v tejto úvahe otázku: Prečo majú zaľúbenci taký sentimentálny vzťah k Mesiacu? Prečo sa krajina zaliata mesačným svitom pociťuje ako romantická? Prečo básnici Lunu tak ospevujú? Uvedme si za všetky len zo tri či štyri najreprezentatívnejšie príklady:

V Shakespearovej hre Rómeo a Júlia Rómeo vyznáva Júlii po prvý raz lásku takto:

Júlia: *Dost thou love me? (Miluješ ma?)*

Rómeo: Lady, by yonder blessed moon I swear, that tips with silver all these fruit-trees tops...

(Pani, prisahám pri požehnanom Mesiaci tam v diaľke, ktorý postriebuje vrcholce všetkých týchto ovocných stromov...)

Beethovenova sonáta cis moll, op. 26, quasi una fantasia, dostala názov Sonáta mesačného svitu, pretože jej pomalá, náladová prvá veta vyvoláva dojem jazera, ktorého mierne sčerenú hladinu ožaruje Mesiac. Je známe, že Beethoven túto sonátu skomponoval z nešťastnej lásky k svojej žiačke, sedemnásťročnej Talianke, grófke Giuliette Brunswickovej.

Jedným z najslávnejších príbehov tragickej lásky je príbeh Cyrana z Bergeracu (1619-1655). Keď zomrel, jeho priateľ Le Bret uverejnil jeho "Komický príbeh o slnečnom a mesačnom štáte a ríšach", v ktorých Cyrano opisoval rôzne spôsoby, ako sa dostať na Mesiac: napr. opásat' sa fľaštičkami naplnenými rosou a nechať sa vyniesť s morským odlivom priťahovaným Mesiacom.

Kasída, klasická arabská forma ódy, opisuje odvážne skutky hrdinu na ceste k cieľu, obyčajne putovaní za stratenou milovanou osobou. Prirovnania k Mesiacu sú v nej štandardným epitetom:

"Zjavila sa v modrom rúchu, ako čistý lazúr neba, ako biela letná luna, v zimnej noci prostred neba."

Luna je symbol, ktorý je takou neodmysliteľnou súčasťou ľúbostnej lyriky, že ani autori kreslených vtipov, keď kreslia zaľúbencov, ako sa bozkávajú v parku na lavičke, nezabudnú do rohu obrázku vždy prikresliť aj kosáčik mesiaca. Je to totiž najjednoduchší spôsob, ako dodať dvoma-troma ťahmi celému obrázku citový náboj. Prečo práve Mesiac vyvoláva také sladkobôlne, melancholické pocity u básnikov a zamilovaných? Mesiac súvisí, pravda, s nocou. S nocou však súvisia aj hviezdy. Hviezdy sú také čisté, vznešené. Z hviezd vanie do našich duší skôr povznesenosť nad všetky osobné túžby a želania. Ale Mesiac je taký clivý, rozochvený... Prečo? A prečo dojíma zvlášť zaľúbencov?

Staroveké národy Blízkeho východu považovali bohyňu plodnosti (Inana, Ištar, Isis) za dušu Mesiaca. Nie veľmi dlhé rozjímanie postačí, aby sme si uvedomili, že Mesiac naozaj súvisí so silami plodenia.¹ 29-dňový cyklus obehu Mesiaca okolo Zeme svojou dĺžkou pripomína ženskú periódu. V dávnej minulosti bola skutočne ovulačná perióda celkom spätá s mesačnými fázami.

V súčasnosti, pravda, ako sa človek emancipuje a osamostatňuje spod vplyvu prírody, nemusí už ženská perióda vždy korelovať s fázou Mesiaca, Emil Páleš Život je sladký a radostný pre toho, kto môže mať niekoho rád a má čisté svedomie. Lev Nikolajevič Tolstoj Prečo sa zamilovaní dívajú na Mesiac ani nemusí trvať 29 dní, ale je individuálna. Predsa však platí, že žena je s najväčšou pravdepodobnosťou schopná oplodnenia vtedy, keď Mesiac stojí v tej istej polohe voči Slnku, ako pri narodení. U niektorých prírodných národov, ktoré dodnes žijú v úzkej spätosti s prírodou a v závislosti od nej, ženská perióda dodnes koreluje so splnom. Aj zvieratá, vtáky, žaby, ryby sa pária alebo sťahujú z morí do ústí riek a neresia vždy pri splne Mesiaca. Je dosť pochopiteľné, ak milenci majú osobitný vzťah k silám plodenia. Ako však plodivé sily súvisia s Mesiacom? Aby sme si na túto otázku mohli odpovedať, musíme nahliadnuť ešte oveľa ďalej do hlbín ľudskej duše a minulosti zemského vývoja. Mýtus severoamerických indiánov hovorí, že:

“Dávno predtým, než ľudia prišli na Zem, obývali nebo.”

Ataenisk bola prvá nebešťanka, ktorá (zo zvedavosti!) spadla cez akúsi priepasť dolu na Zem, a odvtedy sú ľudia na Zemi.

Siouxovia si napr. rozprávajú, že žili najprv na Slnku, neskôr na Mesiaci, a až potom sa prisťahovali na Zem. Ako mohli indiáni žiť na Mesiaci? A ako sa mohli z Mesiaca presťahovať na Zem? Mýtus o stvorení z Novej Kaledónie hovorí:

“Zem stočená do špirály sa dotýkala Luny. Keď more prenechalo suchu skalisko, Luna si vytiahla z úst zub a položila ho na kameň.”

V čase vzniku našej slnečnej sústavy boli skutočne Zem, Mesiac a Slnko “zvinuté do špirály” súčasťou jedného, nediferencovaného nebeského telesa. Keď sa začali vydeľovať planéty, oddelilo sa aj Slnko od Zeme; zatiaľčo Zem s Mesiacom naďalej ešte zostali spojené. Neskôr sa potom od Zeme odčlenil aj Mesiac.

To vývojové obdobie, kedy Slnko a Zem tvorili spoločné teleso, sa v duchovnej vede nazýva “Starým slnkom”; a obdobie, kedy Zem a Mesiac boli jedným telesom sa nazýva “Starý mesiac”.

Zem teda predtým, ako bola Zemou, bola súčasťou Starého mesiaca a ešte predtým Starého slnka. **Bolo to až na prechode medzi staromesačným a zemským vývojom, kedy sa rozdelili pohlavia;** lebo dovtedy, na Starom mesiaci, boli v istom zmysle ešte pospolu. To je práve dôvod, prečo Mesiac tak dojíma zalúbencov.

¹ V židovskej kabale mesačná sefira Jesod sa priraduje silám plodenia.

Človeku s jednorozmernou, materialistickou predstavou o vzniku sveta sa na tomto mieste asi žiada vzniesť takúto námietku: veď v čase, keď Zem s Mesiacom tvorili ešte spoločné teleso, neboli predsa na fyzickej Zemi podmienky pre život človeka. Pravdaže. Veď človek sa v tom čase ani nenachádzal na hrubohmotnej fyzickej Zemi, ale zatiaľ len v subtilnejšom rozmere Zeme, ktorý sa dnes nazýva

sférou Luny. Jeho fyzické telo pozostávalo vlastne len z čistých silokriviek tých síl, ktorých pôsobením sa neskôr na Zemi vytvorilo hrubohmotné fyzické telo a bolo prestúpené zatiaľ len veľmi jemnými a tvárnymi substanciami: tepelným, svetelných a zvukovým éterom.

Tieto substancie boli také tvárne, že v tom čase každá duša bola schopná sformovať si z nich svoju fyzickú schránku sama. To znamená, že pri každom ponorení sa do hlbšej zemskej sféry si sama vlastnou silou zorganizovala svoj fyzický obal z okolitých substancií. Po jej návrate do vyššej sféry sa tento obal vždy zase rozpadol bez toho, že by zanechal nejakých potomkov.

Až neskôr, keď človek začal do svojho jemného tela pričleňovať ten najhrubší (zemský) element, stali sa ľudské schránky už príliš ťažké a tuhé na to, aby ich duša mohla formovať, stvárňovať, vyvíjať bezprostredne. Tú najhrubšiu schránku musela novoprichádzajúcim dušiam poskytnúť už zemská sféra sama. Tzn. pre utvorenie novej fyzickej schránky museli dať základ z vlastnej fyzickej substancie na Zemi vtelení jednotlivci - rodičia; od nich ju potom duša so svojimi jemnými obalmi "prevzala" a "nasťahovala" sa do nej. Tu kdesi sa teda nachádzajú počiatky rodičovstva a dedičnosti.

Osvojovanie si hrubých fyzických schránok postupovalo spoločne s vydeľovaním pevného živlu od tekutého a osamostatňovaním Zeme z pôvodného zemsko-mesačného telesa, ktoré malo dovtedy veľmi tvárnu, tekutú konzistenciu.² Bytosti, s ktorými človek žil na Starom Mesiaci a ktoré pričlenili jeho organizmu sily plodenia, sa však odsťahovali spolu s časťou odchádzajúcej substancie pôvodného zemsko-mesačného telesa na Mesiac, aby naďalej pôsobili odtiaľ (zo sféry Mesiacu).³

2 Tento proces sa v mýtoch na celom svete znázorňuje objavením sa suchozemskej pevniny uprostred praoceánu. A zostup človeka zo sféry Mesiacu do pozemských schránok sa opisuje ako "pád" človeka z Mesiacu na Zem; ktorému ešte predtým, pri oddelovaní Slnka od Zeme, predchádzal "pád" zo Slnka na Mesiac.

3 Tieto mesačné bytosti zostali s bytosťami na Zemi v rytmickom spojení, takže pozemšťania boli vystavení striedavo raz stúpajúcim raz klesajúcim vlnám ich pôsobenia. Dozvukom tohto rytmu je dnešný obeh Mesiacu okolo Zeme, ktorý je zrazeninou, posledným odpadom pôvodnej staromesačnej substancie. O tejto fáze raného zemského vývoja Rudolf Steiner píše: *"Dnes sme obklopení fyzickou skutočnosťou: Slnkom, Mesiacom a hviezdami. To, čo v staromesačnom bytí obklopovalo človeka zvonku, to má dnes v sebe, vnútri. Sily Mesiacu žijú dnes v človeku samotnom. Keby človek nebol na Mesiaci, nemohol by tieto sily mať. Preto nazýva egyptské tajné učenie Mesiac Izidou, bohyňou plodnosti. Isis je duša Mesiacu, predchodkyňa Zeme. Tam žili okolo nás sily, ktoré teraz žijú v rastlinách a zvieratách s účelom plodenia. Tak ako sú teraz oheň, chemické sily, magnetizmus a pod. okolo nás a obklopujú Zem, tak obklopovali Mesiac tie sily, ktoré sú teraz vo zvieratách, rastlinách a človeku silami rozmnožovania. Aj terajšie Zem obklopujúce sily budú v budúcnosti hrať osobitnú rolu vnútri človeka. Čo dnes pôsobí medzi mužom a ženou, boli vtedy na Starom Mesiaci fyzické sily ako erupcie a vulkány. Tieto sily obklopovali človeka počas jeho mesačného bytia a on ich vsal do seba cez svoje mesačné zmysly, aby ich teraz evolvoval. Čo človek na Starom mesiaci involvoval, rozvinulo sa na Zemi ako evolúcia. Čo človek po lemurskom období v sebe vyčlenil ako sexuálnu silu, to je Isis, duša Mesiacu, ktorá teraz žije ďalej v človeku. Taká je príbuznosť medzi človekom a dnešným Mesiacom. Mesiac nechal u človeka svoju dušu a sám sa stal preto len mŕtvou struskou."*

Po oddelení Mesiaca si však vo svojich hrubých schránkach pozemšťania mohli udržať už len jednu z plodivých síl - pozitívnu alebo negatívnu - nie oboje naraz. Tie duše, ktoré mali sklon pôsobiť viac hrubšie, asertívne, si vo svojom tele dokázali udržať viac mužských, solárnych síl a tie, ktoré boli jemnejšie, receptívne, si udržali viac ženských, lunárnych síl; čím vznikol základ pre dve fyzické pohlavia.⁴

Proces rozdelenia pohlaví opisuje 2. kapitola Genesis ako stvorenie Evy z vyňatého Adamovho rebra:

“A Hospodin Bôh vybudoval rebro, ktoré vzal z Adama, v ženu, a doviedol ju k Adamovi.” (Genesis 2:22)

V prvej kapitole totiž Genesis hovorí o človeku - mužovi a žene - ešte ako o dvojviednej bytosti:

*“A Bôh stvoril človeka na svoj obraz, na obraz Boha **ho** stvoril; muža a ženu **ich** stvoril.” (Genesis 1:27)*

Rozdelenie pohlaví sa odohráva až neskôr, po “páde zo Slnka na Mesiac”. Ale ani druhá kapitola sa ešte neodohráva na hrubohmotnej Zemi. Pád z Mesiaca na Zem (vyhnanie z raja) a oblečenie najhrubších, zvieracích schránok (vtelenie) je zachytené až v tretej kapitole knihy stvorenia:

“A Hospodin Bôh učinil Adamovi a jeho žene odev z kože a odial ich.” (Genesis 3:21)

Zatiaľčo prijatie jemných hmotných obalov, ktoré sa opisuje tesne predtým, je znázornené zahalením do figových listov:

“Vtedy sa otvorili oči obidvoch, a poznali, že sú nahí. A naviažuc fíkového listia spravili si zástery.” (Genesis 3:7)

Až prijatím najhrubšieho “odevu z kože” začína fyzické rodičovstvo:

*“Potom ešte povedal žene: **Veľmi** rozmnožím tvoju bolesť a tvoje tehotenstvo; v bolesti budeš rodiť deti...” (Genesis 3:16)*

a lopotná práca v hrubej fyzickej sfére:

“V pote svojej tvári budeš jesť chlieb...” (Genesis 3:19)

⁴ Skupinové duše zvierat a rastlín, ktoré ustrnuli v tomto štádiu raného zemského vývoja, zostali obojpohlavné. Sú reliktom Starého mesiaca. Preto niektoré nižšie druhy rastlinných a zvieracích organizmov (aj mnohobunkových) obsahujú v jednom tele samčie aj samičie orgány a rozmnožujú sa bezpohlavne, delením a i. Všetky ostatné, vyššie druhy organizmov, ktoré sa zúčastnili ďalšieho zemského vývoja, sa rozmnožujú pohlavne.

Proces vteľovania na Zemi bol však postupný, t.j. odohrával sa vo viacerých "vlnách". Posledný voj "pristáhovalcov" na Zem, ktorí sa oneskorili vo vyšších planetárnych sférach ("na iných planétach"), je zachytený v Genesis ešte v 6. kapitole:

"že videli synovia Boží ľudské dcéry, že sú krásne, a brali si ženy zo všetkých, ktoré si zvolili." (Genesis 6:2)

Indické purány zobrazujú dej rozdelenia pohlaví podobným mýtickým obrazom:

"Kedysi dávno, pradávno, na samom počiatku sveta, žila jedna večne mladá bytosť v dokonalom šťastí a blaženosti. Potom Boh Višnu ju rozsekol na dve časti: muža a ženu. Od tých čias tieto dva póly blúdia svetom hľadajúc svoju stratenú polovicu."

Pri tom všetkom si však treba uvedomiť, že na Starom mesiaci človek ešte nemal také bdelé, predmetné vedomie, ako má dnes. Žil v stave vedomia, ktorý sa u dnešného človeka dá najlepšie prirovnať k snívaniu. Staromesačný človek nemal ani taký silný pocit vlastnej identity a samostatnosti, ako má dnešný človek; ale cítil sa byť súčasťou vyšších bytostí, s ktorými bol spätý; tak, ako asi dieťa pred narodením by pociťovalo svoj vlastný organizmus ako súčasť organizmu svojej matky. Človek v tom čase pociťoval svojho anjela ako svoje vyššie ja, ktoré cez neho a v ňom cíti, vníma a myslí.

Spomienka na tento čas, kedy človek spoluprežíval všetko s anjelmi v tom najčistejšom cítení a predstavivosti - ešte skôr, ako začal robiť prvé nesprávne rozhodnutia na svoj vlastný účet - zostala vrytá ako snový obraz hlboko v podvedomí človeka. Individualita anjela, z ktorého lona sa duchovný človek kedysi zrodil, zanechala v jeho duši citivej prekrásne, krištáľovojasné obrazy, ktoré sa majú stať zárodkom jeho vlastnej duchovnej individuality, ktoré pozemský človek zatiaľ len čas od času vníma vo svojej duši ako obraz presvitajúci spoza závoja, na ktoré si "spomína" ako na obraz svojho budúceho ja.

Nečudo, že práve Mesiac dojíma predstavivosť básnikov a zaľúbencov; že Cyrano z Bergeracu túžil odletieť, vzniesť sa na Mesiac, keď jeho fyzická podoba (dlhý nos) stála ako prekážka medzi ním a jeho vyvolenou. Všetky takéto veľké umelecké symboly sú vynesené na povrch vedomia z hĺbok ľudskej duše ako múdrosť o dávných vývojových štádiách človeka a vesmíru.

Nečudo, že medzi dvoma ľuďmi môže niekedy preskočiť tá čarovná iskra, keď prídu na to, že čosi hlboko v nich si navzájom rozumie lepšie, ako oni rozumejú sami sebe; keď zisťujú, že ich najtajnejšie predstavy o tom, čo je krásne, sú rovnaké. Nečudo, že sa potom túžia "vrátiť na Mesiac", t.j. túžia po splynutí pohlaví. Ved' možno spoločne snívali o niečom krásnom v náručí jedného a toho istého anjela; a ich duše sa vlievali jedna do druhej už v prvé ráno, keď po prvý raz uzreli svetlo sveta.